

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

26.07.2021. Nr. 202107/SAN3934/NOS561

Uz TAP VSS-646

Zemkopības ministrija

Par informatīvo ziņojumu "Par risinājumiem nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanā neapstrādātai lauksaimniecībā izmantojamai zemei"

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi un nesaskaņo informatīvo ziņojumu "Par risinājumiem nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanā neapstrādātai lauksaimniecībā izmantojamai zemei" VSS-649, jo ir šādi iebildumi:

1. Iebilstam pret informatīvajam ziņojumam pievienotā Ministru kabineta protokollēmuma 1.punktu, ar kuru paredzēts, ka jāgroza likums "Par nekustamā īpašuma nodokli", "paredzot: precizēt likuma 3. pantu, atceļot pašvaldībām doto iespēju pašām noteikt nekustamā īpašuma nodokļa likmi par neapstrādātu lauksaimniecībā izmantojamu zemi robežās no 1,5 līdz 3 procentiem un noteikt, ka neapstrādātai lauksaimniecībā izmantojamai zemei kopējā nekustamā īpašuma nodokļa likme ir vismaz 4,5 procenti" Šobrīd spēkā esošais regulējums, kura ietvaros pašvaldības var lemt par nekustamā īpašuma nodokļa likmēm, tika plaši izdiskutēts, informatīvajā ziņojumā nav sniegti nopietni apsvērumi kāpēc spēkā esošā sistēma būtu jāmaina, turklāt jāmaina tikai attiecībā pret lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Tā kā jau šobrīd spēkā esošais regulējums pieļauj, ka kopējā likme lauksaimniecībā neapstrādātai zemei var sasniegt 4,5%, nav nepieciešami likuma grozījumi.
2. Tā kā Ministru kabineta protokollēmumā tiek vispārīgi nosaukta "lauksaimniecībā izmantojamā zeme", lūdzam precīzi skaidrot vai ar to ir domāta zeme lietošanas veidu klasifikācijas izpratnē vai lietošanas mērķu klasifikācijas izpratnē, vai Lauku atbalsta dienestā zemes īpašnieku vai apstrādātāju deklarēto zemju nogabalu izpratnē, vai likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē, kas par tādu atzīst tikai zemes vienības, kas lielākas par 1 ha, turklāt specifiski nosaka "neapstrādātas lauksaimniecībā izmantojamā zemes", vai

likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē, kas lauku zemi definē kā zemes vienības (to daļas), kuras atrodas administratīvajās teritorijās ārpus pilsētām un kuru platība pārsniedz 3 hektārus, un vismaz viens no noteiktajiem lietošanas mērķiem ir no lietošanas mērķu grupas "Lauksaimniecības zeme", "Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu" vai "Ūdens objektu zeme". Lūdzam pievienot Ministru kabineta protokollēmumu ar uzdevumu atbildīgajām ministrijām veikt grozījumus normatīvajos aktos, lai tajos "lauksaimniecības zeme" tiktu definēta identiski, neatkarīgi vai tie ir ar Ministru kabineta noteikumiem noteiktie zemes lietošanas veidi vai arī ar Ministru kabineta noteikumiem noteiktie zemes lietošanas mērķi vai citos normatīvajos aktos lietotais termins "lauksaimniecības zeme"

3. Lūdzam sniegt izvērtējumu- vai ir lietderīgi uzturēt datus par zemes lietošanas veidiem tādā klasifikācijas detalizācijā kādā tie tiek lietoti šobrīd, proti: Lauksaimniecībā izmantojamo zemi iedala -aranzeme, pļava, ganības, augļu dārzs. Kā arī šīs klasifikācijas pielietojumu nodokļu vajadzībām, ja daļā valsts teritoriju zemes reformas laikā veiktajās zemes kadastrālās uzmērīšanas lietās tā pēc būtības nav lietota, bet visa veida zemes, t.sk. lauksaimniecībā izmantojamās ir klasificētas kā "Pārējās zemes". Piemēram, zemes pārskatā ir norādīts, ka uz 01.01.2018. Rīgā kopā kadastrā reģistrētas zemes vienības 33 444, 80ha platībā, no kurām:

- Pārējās zemes 15 141,50 ha.
- Savukārt zeme zem ēkām un pagalmiem tikai 3 564,5 ha
- zeme zem ceļiem un ielām 2 613,0 ha
- meži 3 543,0 ha
- krūmāji 90,3 ha
- zeme zem ūdeņiem 8 076,8 ha
- lauksaimniecībā izmantojamā zeme 368,7 ha

Vēršam uzmanību uz faktu, ka atbilstoši ar Ministru kabineta 2007.gada 21.augusta noteikumiem Nr.562 "Noteikumi par zemes lietošanas veidu klasifikācijas kārtību un to noteikšanas kritērijiem", Pārējās zemes ir "zeme, kuru aizņem smiltāji, kapsētas, parki, lauces, stigas, gravas, kraujas, nogāzes, ja tās nav uzskatāmas par mežu vai krūmāju, sēklu plantācijas un pārplūstoši klajumi, kā arī zeme, kuru izmanto derīgo izrakteņu ieguvei".

Tādejādi ir maz ticams, ka Rīgā šāda veida 'Pārējās zemes' aizņemtu gandrīz pusi no pilsētas teritorijas. Tādejādi ir diskutabls jautājums par šādas precizitātes datu izmantošanu nodokļu vajadzībām.

Šādā kontekstā būtu jāvērtē kā komisks šāds Zemkopības ministrijas secinājums, ja vien tas nebūtu pausts Informatīvajā ziņojumā: "Vislielākais neapstrādāto LIZ platību īpatsvars ir Rīgā

un Daugavpilī, kur neapstrādāto LIZ platību īpatsvars veido 86% no kopējām LIZ platībām šajās pilsētās.” Jāpiebilst, ka Rīgas teritorijas plānojums pagaidām neparedz Rīgas teritorijā attīstīt lauksaimniecības zemju izmantošanu.

4. Vienlaikus lūdzam sniegt izvērtējumu vai joprojām pie esošā Lauku atbalsta dienesta veiktā faktiskā monitoringa ir adekvāti, ka zemes lietošanas veidu izmaiņai ir jāveic zemes uzmērīšana, pasūtot to mērniekam, situācijā, kad lai saņemtu Lauku atbalsta dienesta maksājumus pietiek ar paša īpašnieka deklarētiem zemes nogabaliem.
5. Iebilstam pret Zemkopības ministrijas vēlmi tādai neapstrādātai lauksaimniecībā izmantojamai zemei, kas vairākus gadus pēc kārtas ir atzīta par neapstrādātu, un aizaugušai lauksaimniecībā izmantojamai zemei nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi noteikt vismaz 10 procentu apmērā. LPS ieskatā šāda nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmes noteikšanai nav sniegts pamatojums un tā ir neadekvāti liela, ņemot vērā, ka nodokli piemēro zemes kadastrālajai vērtībai, kas esot balstīta zemes tirgus vērtībā.
6. Iebilstam pret jaunu atbrīvojumu noteikšanu, pirms atbrīvojumu ierosinātāji ir precīzi izstrādājuši precīzu sistēmu atbrīvojumu administrēšanai. Atgādinām, ka sākotnēji, kamēr Zemkopības ministrijas ierēdņi uzskatīja, ka neapstrādātu lauksaimniecībā izmantoto zemi būs jākonstatē pašvaldību nodokļu administratoriem, tikmēr likumā plānotais regulējums bija ārkārtīgi vispārīgs, bet tajā brīdī, kad Zemkopības ministrijas ierēdņi saprata, ka šādas zemes statusa konstatācija būs Lauku atbalsta dienesta pienākums, tad regulējums tika detalizēts, t.sk. izdodot specifiskus Ministru kabineta noteikumus. Tādejādi pirms atbrīvojumu no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas ieviešanas ir jābūt precīzi zināmam, kas ir atbrīvojumu objekts, kura institūcija un kādā kārtībā un pēc kādiem kritērijiem atbrīvojumu objektu konstatēs.
7. Iebilstam pret Ministru kabineta protokollēmuma projekta 5.punktu, jo Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli” jau šobrīd nosaka precīzu nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma rašanās un izbeigšanās brīdi par neapstrādātu lauksaimniecībā izmantojamo zemi.
8. Kategoriski iebilstam, pret Ministru kabineta protokollēmuma projektā paredzēto uzdevumu, kura rezultātā pašvaldībām vajadzētu varētu rosināt izmaiņas Valsts Zemes dienesta Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā un mainīt zemes lietošanas veidu. Pie esošajiem Lauku atbalsta dienesta un Valsts meža dienesta pienākumiem un pieejamajiem digitālajiem datiem, t.sk. detalizētiem satelīt uzņēmumiem, lūdzam pievienot jaunu Ministru kabineta protokollēmuma projekta punktu šādā redakcijā: “Zemkopības ministrijai līdz _____ iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā

normatīvo aktu projektus, kas nodrošinās, ka visos valsts reģistros ir vienāda satura un interpretācijas dati par lauksaimniecībā izmantojamo zemi un mežu zemi, turklāt reģistrētie dati atbilst stāvoklim dabā un to lielākā daļa tiek iegūti ar tālizpētes metodēm, neuzliekot zemju īpašniekiem pienākumus datu iesniegšanā.” Jo īpaši tāpēc, ka pati Zemkopības ministrija savā informatīvajā ziņojumā norāda: “Turklāt LAD dati ļauj ģeogrāfiski identificēt arī tās lauksaimniecības platības, kas nav pieteiktas atbalstam.” Tātad tādas iespējas ir arī Valsts meža dienestam.

9. Lūdzam sniegt pamatojumu priekšlikumam nepiemērot likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11.⁷ panta trešās daļas 3.punktā noteiktos kritērijus nevis līdz 2023. gada 1. jūlijam kā tas ir šobrīd noteikts, bet līdz pat 2027.gada 31.decembrim. Minētajā trešajā daļā ir noteikts: “Ar nodokli neapliek ienākumu no tāda nekustamā īpašuma atsavināšanas, kurš pēc lietošanas mērķa ir lauksaimniecības zeme”. Tā kā neeksistē lietošanas mērķis “lauksaimniecības zeme”, bet eksistē zemes lietošanas veids “lauksaimniecībā izmantojamā zeme” un eksistē lietošanas mērķu grupa, kā arī eksistē termini “lauku zeme”, turklāt visi nosauktie 3 termini nav ar identisku saturu, lūdzam skaidrot un pamatot - kuru no terminiem būtu jāpiemēro likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11.7 panta trešajā daļā vai arī lūdzam precizēt normu, lai tā būtu nepārprotami interpretējama vienādi.
10. Tā kā Ministru kabineta 2019. gada 7. maija rīkojumā Nr. 210 “Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai” ir dots uzdevums Nr. 070 “Veiksim pasākumus, lai veicinātu Latvijas lauksaimniecības zemju saglabāšanu vietējo lauksaimniecības produkcijas ražotāju rokās.” Lūdzam sniegt statistisko informāciju par esošajām lauksaimniecībā izmantojamām zemēm pagastu griezumā, attēlojot to izmaiņas pa gadiem, kā arī lūdzam sniegt statistisko informāciju pagastu un gadu griezumā cik no lauksaimniecībā esošajām zemēm ir vietējo lauksaimniecības produkcijas ražotāju rokās, kā arī atspoguļojot šo lauksaimniecības ražotāju īpašuma tiesības sadalot tās pēc patiesā labuma guvēju valstiskās piederības. Vienlaikus sniedzot arī precīzu interpretējumu terminam “vietējo lauksaimniecības ražotāju rokās”.
11. Tā kā pati Zemkopības ministrija norāda: “Dažādos informācijas avotos ir atrodama atšķirīga informācija par LIZ platības lielumu Latvijā.” Lūdzam precīzi definēt- kādas lauksaimniecībā izmantotās zemes saglabāšanu vietējo ražotāju rokās Zemkopības ministrija vēlas veicināt? Lai zinātu vai ar izvēlētajām metodēm tiek sasniegts izvirzītais mērķis, ir jābūt precīzi zināmam mērķim un tā noteikšanas parametriem. To apliecina arī Informatīvā ziņojuma 1.attēlā

atspoguļotās ārkārtīgi būtiskas atšķirības it kā vienas un tās pašas lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībās.

12. Lūdzam informatīvajā ziņojumā svītrot šo tekstu, jo tas ir kļūdainis: “Sākot ar 2013. gadu pašvaldība neapstrādātai LIZ var noteikt NĪN likmi robežās no 1,5 līdz 3 %. Tādējādi pašvaldība neapstrādātai LIZ var piemērot NĪN likmi 3% apmērā kopā ar NĪN papildlikmi 1,5%, nosakot neapstrādātai LIZ kopējo NĪN likmi 4,5%.” Ja nepieciešams, to var aizstāt ar šādu tekstu: “Ar likuma izmaiņām pašvaldības var samazināt NIN pamatlikmi no 1,5% līdz pat 0,2%. Savukārt NIN papildlikmi tās var noteikt robežās no 1,5% līdz pat 3%. Likumā ir noteikts, ka neapstrādātai lauksaimniecības zemei, neatkarīgi no pašvaldības lēmumiem par pamatlikmēm un papildlikmēm, ir jāpiemēro likumā noteiktā papildlikme 1,5%. Tādējādi neapstrādātai lauksaimniecības zemei teorētiski mazākā NIN likme ir iespējama 1,7% (0,2%+1,5%), bet lielākā 4,5% (1,5%+1,5%+1,5%).”
13. Lūdzam no informatīvā ziņojuma izslēgt vārdus pamatlikme, jo tāda termina likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” nav. Tieši Zemkopības ministrija kļūdās, nevis pašvaldības, tāpēc pilnīgi nepieņemams ir Informatīvajā ziņojumā esošais teikums, kuru kategoriski pieprasām svītrot: “Arī no atsevišķu pašvaldību sniegtajām atbildēm bija noprotams, ka pašlaik tās jau, kas ir likumā noteiktā NĪN pamatlikme un kas – NĪN papildlikme.” Tāpat lūdzam svītrot šos teikumus: “Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli” dod tiesības pašvaldībām noteikt NĪN pamatlikmi par neapstrādātu LIZ robežās no 1,5 līdz 3%. Ievērojot minēto, būtu jānosaka skaidra un nepārprotama tiesību norma bez interpretācijas iespējām.” Jo likums dod tiesības noteikt NIN likmi no 0,2% līdz 3 %, savukārt likmi virs 1,5% tikai gadījumā, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Tiesību normas ir skaidras un nepārprotamas, acīmredzot tieši Zemkopības ministrijai ir nepieciešama palīdzība šo normu izskaidrošanā, bet tas nevar būt iemesls normatīvo aktu grozījumiem. Tāpat lūdzam no Informatīvā ziņojuma svītrot šos teikumus: “Dažas pašvaldības ar saviem saistošajiem noteikumiem ir noteikušas nevis NĪN pamatlikmi neapstrādātai LIZ robežās no 1,5 līdz 3%, bet gan papildlikmi, kas ir lielāka par 1,5%. Jāpiebilst, ka saskaņā ar likumu “Par nekustamā īpašuma nodokli” pašvaldībām nav tiesības mainīt NĪN papildlikmi”. Likumā attiecībā uz pašvaldību tiesībām noteikt likmi netiek lietots ne termins pamatlikme, ne papildlikme, tāpēc pašvaldības savas kompetences ietvaros noteiktās likmes var iedalīt un tām dot paskaidrojumus ietverot gan vārdus “pamat likme”, gan vārdus “papildlikme”. Pašvaldībām nav tiesību nepiemērot vai mainīt likumā noteikto papildlikmi, bet likums neierobežo pašvaldības izvēlēties viņu noteiktajām likmēm paskaidrojošos vārdus vai apzīmējumus. Tāpat lūdzam svītrot šo teikumu: “arī no vairāk

pašvaldību sniegtajām atbildēm ir noprotams, ka patlaban tās jauc, kas ir likumā noteiktā NĪN pamatlikme un kas – NĪN papildlikme”, jo tieši Zemkopības ministrija nav izpratusi, ka likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” netiek lietots termins “pamatlikme”.

14. Tā kā Informatīvajā ziņojumā ir rakstīts: “katru gadu palielinās arī tās neapstrādātā LIZ platība, kurā LAD konstatējis būvniecību. Saskaņā ar LAD informāciju laikā no 2010. līdz 2018.gadam neapstrādātā LIZ platība, kurā LAD konstatējis būvniecību, ir palielinājusies no 2633 līdz 3 349 ha jeb par 27%”. lūdzam Pievienot Ministru kabineta protokollēmuma projektu šādā redakcijā: “Zemkopības ministrijai sadarbībā ar Tieslietu ministriju līdz _____ noteiktā kārtībā iesniegt Ministru kabinetā normatīvo aktu projektus, kas nodrošinās nepretrunīgas informācijas esamību visos valsts reģistros, kuros tiek fiksēti dati par nekustamajiem īpašumiem, t.sk. paredzēs procedūras, kurās vienai valsts iestādei konstatējot datu nesakritības vai neatbilstības faktiskajai situācijai, tiek nodrošināta datu labošana atbilstoši reālajai situācijai dabā, it īpaši attiecībā par lauksaimniecības un mežu zemēm.”
15. Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra spriedumā lietā Nr. 2018-04-01 ir konstatēts, ka Lauku atbalsta dienesta Kontroles departamenta 01.09.2014. kārtība Nr. 10 "Neapstrādāto lauksaimniecībā izmantojamo zemju apsekošanas un noteikšanas kārtība" nosakot: “Saskaņā ar šo kārtību lauksaimniecībā izmantojamā zeme par tādu, kas netiek uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī, tiek atzīta tad, ja nav kopta ilgāk kā gadu. Tāpēc zemi, kas pirms tam ir regulāri kopta un uzturēta labā stāvoklī, bet nav nopļauta vismaz vienu reizi gadā, kad notikusi īpašuma atsavināšana, Lauku atbalsta dienests neatzīstot par neapstrādātu.” Bet Ministru kabineta 2010. gada 13. jūlija noteikumu Nr. 635 “Kārtība, kādā apseko un nosaka neapstrādātās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platību un sniedz informāciju par to” 6. punkts nosaka citādāk: “Šo noteikumu izpratnē lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība netiek uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī, ja līdz kārtējā gada 1.septembrim tajā vismaz vienu reizi nav veikta pļaušana, zāles novākšana vai sasmalcināšana un izkļiedēšana.” Tāpēc lūdzam steidzami iesniegt grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.635, jo nav pieņemama situācija, ja iekšējais normatīvais akts ir pretrunā ar ārējā normatīvā akta regulējumu.
16. Ņemot vērā pašvaldību sniegto informāciju: “ja maksāšanas paziņojums tiek apstrīdēts un pašvaldība atkārtoti lūdz LAD sniegt informāciju par konkrētu īpašumu, LAD gandrīz visos gadījumos atzīst, ka konkrētais īpašums ir bijis kopts, tāpēc pašvaldībai ir jāatceļ iepriekš sagatavotais maksāšanas paziņojums”, lūdzam sniegt pa gadiem un pašvaldībām LAD izvērtēšanas rezultātus, gadījumiem,

kad tiek lūgts izvērtēt vai konkrētā zemes vienība ir tāda, kurai jāpiemēro likumā noteiktā papildlikme. Tāpat lūdzam sniegt informāciju par LAD iekšējiem normatīvajiem aktiem un procesiem – kādā veidā LAD atkārtoti izvērtē konkrētās zemes vienības atbilstību vai neatbilstību neapstrādātas zemes statusa, it īpaši ja atkārtotā izvērtēšana notiek ziemas laikā, kad zemi klāj sniegs.

17. Tā kā Informatīvajā ziņojumā ir minēts sekojošais: “Un, ja pēc atkārtotas apsekošanas izrādās, ka kopta, – tas nenozīmē, ka platība bija sakopta arī pirmās apsekošanas laikā.” Lūdzam sniegt informāciju uz kāda pamata tad LAD atceļ sākotnēji pašvaldībām paziņoto par zemes vienības atbilstību neapstrādātas zemes statusam, jo no citētā apgalvojuma izrietētu neiespējamība šo statusu atcelt.
18. Tā kā pašvaldības ir norādījušas, ka “daļu neapstrādātās LIZ veido nekustamie īpašumi, kas pieder vai ir lietošanā mirušām personām”, lūdzam pievienot Ministru kabineta protokollēmuma projektu šādā redakcijā: “Tieslietu ministrijai līdz _____ iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā normatīvo aktu projektus, kas nodrošinātu, ka pēc Latvijas valstspiederīgo miršanas fakta reģistrācijas Iedzīvotāju reģistrā, gadījumos, kad mirušajai personai ir reģistrētas īpašuma, valdījuma vai lietojuma tiesības Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā vai Zemesgrāmatā, īpašuma tiesību mantošanas process vai īpašuma atzīšana par bezmantinieku mantu un reģistrāciju kā valsts īpašumu tiktu uzsākts automātiski un gadījumos, kad starp mantiniekiem vai kreditoriem nav strīdu, īpašuma tiesību pāreja tiktu reģistrēta Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā vai Zemesgrāmatā ne vēlāk kā 2 gadus pēc personas nāves reģistrācijas brīža Iedzīvotāju reģistrā.”

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Sanita Šķiltere 26313528
Sanita.Skiltere@lps.lv

*Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.